

Пістрява стрічка (скорочено)
Артур Конан Дойл

Артур Конан Дойл
Пістрява стрічка

Стислий переказ, автор переказу: Світлана Перець.
Авторські права на переказ належать Укрлібу.

(Розповідь ведеться від першої особи – лікаря Вотсона)
У Шерлока Холмса було більше ніж 70 пригод, серед яких було багато трагічних, кілька кумедних, чимало дивних, але жодної банальної, бо Холмс працював не заради грошей і брався лише за надзвичайні справи. Найвинятковішим був випадок у графстві Суррей з родиною Ройлоттів із Стоук-Морана. А трапилося це невдовзі по знайомстві Вотсона з Холмсом, коли вони були ще нежонаті і наймали разом квартиру на Бейкер-стріт. Вотсон свого часу запрягся тримати все в таємниці і звільнився від свого слова лише місяць тому, коли передчасно померла жінка, якій він його дав. Це було на початку квітня 1883 року. Одного ранку Шерлок Холмс розбудив Вотсона досить рано, адже до них приїхала дуже молода схвильована леді. Вона чекала у вітальні, і Холмс хотів, щоб і Вотсон послухав про цю цікаву справу. Для Вотсона не існувало більшої втіхи, як стежити за Холмсом, коли він займався своєю професійною справою, і захоплюватися його швидкими умовиводами, які завжди були логічно обґрунтовані. У вітальні друзі побачили вдягнуту в усе чорне із густою вуаллю на обличчі даму. Жінка була змарніла, аж сіра. Їй було не більше тридцяти років, але у волоссі вже з'явилася сивина, і виглядала вона стомленою й виснаженою. Холмс відразу здогадався, що жінка приїхала поїздом. Вона підтвердила це і сказала, що дуже рано була в Лезерхеді і першим поїздом прибула в Лондон, на вокзал Ватерлоо. Жінка сказала, що знає про Холмса від місіс Фарінтош, і тепер просить допомоги, а заплатить, коли через місяць-два вийде заміж із правом розпоряджатися своїми прибутками. Жінку звали Хелін Стоунер, і жила вона в домі свого вітчима – останнього представника одного з найстаровинніших в Англії саксонських родів Ройлоттів. Його родина була багатогою, але згодом розтринькала всі гроші. Лишився невеликий клаптик землі та будинок. Теперішній вітчим Хелін за професією був лікарем, свого часу здобув у Калькутті широку практику. Якось у його домі було вчинено крадіжку, й він, розлютившись, убив свого дворецького-тубільця. Ледве уникнувши смертної кари й відсидівши чимало років у в'язниці, лікар Ройлотт повернувся до Англії похмурою й розчарованою людиною. В Індії він одружився з матір'ю Хелін, молодою вдовою. У Хелін була сестра-близнючка Джулія. Їм було по 2 роки, коли Ройлотт одружився з їхньою матір'ю. Вісім років тому мама сестер загинула в залізничній катастрофі. Після її смерті лікар Ройлотт облишив спроби одержати практику в Лондоні й разом із падчерками оселився в родинному будинку в Стоук-Морані. Грошей, що їх залишила мати, цілком вистачало на всі потреби. А коли сестри вийшли б заміж, Ройлотт мав би виділити їм певні суми. З вітчимом сталися дивні зміни. Замість того, щоб заприятелювати з сусідами, він замкнувся в своєму будинку. Він зчиняв сварку за сваркою, дві з них закінчились у поліції, і нарешті зробився пострахом для всієї округи. Він не мав ніяких друзів, крім мандрівних циган, які зупинялися на

території маєтку, а іноді вітчим мандрував разом з ними. Ще він мав пристрасть до індійських тварин: тримав гепарда і бабуїна.

Хелен і Джулія мусили робити домашню роботу самі, бо прислуга не хотіла у них працювати. Два роки тому Джулія померла. За два тижні у неї мало бути весілля з відставним флотським майором, з яким вона познайомилася у своєї тітки – матеріної сестри міс Гонорії Вестфейл.

Холмс попросив детально розповісти про смерть сестри. Хелен розповіла, що їхній будинок старий, усі мешкали в одному крилі. На першому поверсі цього крила знаходяться спальні, в центральній частині будинку – вітальні. Перша від середини спальня доктора Ройлотта, друга – сестри, а третя – її.

Спальні між собою не сполучаються, але всі виходять у спільний коридор.

Вікна всіх трьох кімнат виходять на газон. Тієї фатальної ночі лікар Ройлотт пішов до своєї спальні рано, але не спав, а кутив. Сестрі завадив запах міцних індійських сигар, і вона прийшла до Хелен. Сестра розповіла, що останнім часом щонавч, приблизно годині о третій, вона завжди чує тихе виразне посвистування. Хелен сказала, що має міцний сон і не чує, але, можливо, це свистять цигани. Сестри розійшлися і замкнулися у спальнях, адже боялися, бо домом розгулювали бабуїна і гепарда. Ніч була жаклива: завивав вітер, у шибки періщив дощ. І раптом серед усієї цієї гуркотняви пролунав пронизливий, переляканий крик Джулії. Хелен побігла до неї. Двері спальні були відкриті, а Джулія стояла з поплотнілим від жаху обличчям й хиталася, мов п'яна. Вона впала додолу. Її руки й ноги аж виламувало в страшних судорогах, усю її корчило від нестерпного болю. Сестра встигла сказати: "Боже мій, Хелін!.. Це – стрічка!.. Пістрява стрічка!". Вона силкувалася ще щось сказати, показуючи пальцем у бік лікарської кімнати, але новий напад судорог урвав її мову. Прибіг вітчим і послав за лікарем. Холмс запитав, чи була Джулія одягнена. Хелен розповіла, що сестра була в нічній сорочці. У правій руці в неї знайшли обгорілого сірника, а в лівій – сірникову коробку. Слідчий тоді уважно дослідив цю справу, бо поведінка лікаря Ройлотта давно зажила у графстві поганої слави, але не зміг відшукати ніяких причин смерті Джулії. Підлога, стіни, каміни були досліджені, ніякого проникнення не було виявлено. Вікна теж були міцно зачинені. На тілі не було ознак насильства.

Відтоді минуло два роки. І тепер Хелен збирається заміж за Персі Армідіджа. Вітчим не заперечував проти шлюбу, і навесні має бути вінчання. Два дні тому в західному крилі будинку почався ремонт, стіну до спальні Хелен було пробито, і вона мусила перебраться до кімнати, де померла її сестра. І минулої ночі Хелен почула тихе посвистування, яке було вісником смерті сестри. Дівчина засвітила лампу, але нічого в кімнаті не побачила. Знову лягти спати не змогла, бо була надто стривожена, тому одяглася і, щойно розвиднілось, вислизнула з будинку і приїхала до Холмса. Холмс відсунув рукав дівчини, і всі побачили синяки: вітчим був жорстоким з падчеркою. Тоді Холмс сказав, що хоче оглянути будинок. Дівчина сказала, що дядька саме сьогодні не буде вдома. Тому всі домовилися, що зустрінуться попудні в Стоук-Морані.

Дівчина пішла, і через деякий час у дверях постала величезна постать незнайомого чоловіка. Його одяг являв собою дивну мішанину: чорний циліндр і довгий сюртук свідчили про лікарську професію їх власника, а високі гетри й мисливський нагай, яким він вимахував, виказували в ньому сільського жителя. Чоловік був такий високий на зріст, що діставав циліндром до верхнього одвірка дверей, і такий широкий, що зовсім їх затуляв. Глибоко посаджені жовчі очі і тонкий хрящуватий ніс робили його схожим на якогось старого хижого птаха. Це був лікар Грімсбі Ройлотт зі Стоук-Морана. Він сказав, що вислідив свою падчерку. Він кричав, щоб Холмс

не сунув ніс в його справи. та Холмс дуже спокійно на нього відреагував. Ройлотт швидко пройшов уперед, схопив кочергу і скрутив її своїми засмаглими ручиськами. "Тримайтесь від мене подалі!" – гаркнув він і, жбурнувши зігнуту кочергу в камін, вийшов з кімнати. Згодом Холмс пішов до юристів. Він роздобув заповіт матері сестер-близнючок і дізнався, що якби обидві дівчини вийшли заміж, то Ройлотту лишилась би якась мізерія. Заміжжя навіть однієї з них неабияк обмежило б його в коштах.

Стислий переказ, автор переказу: Світлана Перець.
Авторські права на переказ належать Укрлібу.

Друзі вирішили негайно їхати в Стоук-Моран, а Вотсон, за порадою Холмса, прихопив револьвер. У маєтку міс Стоунер сказала, що Ройлотт поїхав у місто, й схоже на те, що повернеться він лише увечері. Холмс розповів, що лікар уже приходив до нього. Міс Стоунер страшенно зблідла і налякалася. Холмс і Вотсон почали оглядати будинок. Виявилось, що ремонт, який затіяв Ройлотт, просто привід, щоб перевести Хелен у кімнату Джулії. Холмс обстежив вікна і двері, але через них ніхто не міг проникнути, коли вони були зачинені. У кімнаті, в якій тепер спала дівчина, Холмс сів і уважно усе обдивлявся. З лупою в руці він заходився повзати по підлозі, прискіпливо оглядаючи всі щілини між дошками. Так само уважно він обстежив і дерев'яні панелі на стінах. Потім підійшов до ліжка і якийсь час розглядав його й стіну, біля якої воно стояло. Ліжко було прикріплене до підлоги. Над ліжком висів шнурок, яким мала викликатися прислуга, але він не працював. Холмс раптом помітив, що душник виведено у сусідню кімнату, хоч краще б було вивести його на свіже повітря, щоб він провітрював кімнату.

Потім Холмс оглядав кімнату лікаря Грімсбі Ройлотта. Там виявилось маленьке блюдце з молоком на сейфі, хоч кота у домі не було. Увагу Холмса привернув і батіжок, що висів у кутку ліжка. Він був складений удвоє і зав'язаний так, що утворювалась петля.

Ніколи Вотсон не бачив свого друга таким похмурим і насупленим, як тоді, коли вони покинули місце обстеження. Коли Холмс вийшов із глибокої задуми, то сказав міс Стоунер виконати усе так, як він скаже. Отож, коли вернеться вітчим, дівчина має піти до своєї кімнати й замкнутись там. Потім, коли почує, що він збирається лягти спати, їй треба розчинити віконниці свого вікна, відсунути засувки і поставити на підвіконня лампу. Це буде сигналом для Вотсона і Холмса. Після цього, взявши із собою все, що потрібно, Хелен повинна перейти до кімнати, яку займала раніше і переночувати там. Дівчина зрозуміла, що Холмс уже про щось здогадався, і спитала, чи померла сестра від переляку. Холмс сказав, що були більш матеріальні причини.

Вотсон з Шерлоком Холмсом найняли двокімнатний номер у заїзді "Корона" на горішньому поверсі, і їм було добре видно вікно Хелен. Холмс сказав другові, що сьогодні вночі на них чекають досить страхітливі речі.

Об одинадцятій годині у темряві раптом засвітилося світло з вікна Хелен. Потрапити в садибу було неважко, бо старий мур довкола парку ряснів проломами. Пробираючись між дерев, друзі дійшли до газону; перетнули його і вже намірились були лізти у вікно, коли раптом вискочив бабуїн.

Холмс і Вотсон залізли у кімнату. Світло треба було погасити, щоб через душник його не побачив Ройлотт. Шуміти теж було не можна. Холмс приніс із собою довгу тонку лозину, і вона лежала біля нього на ліжку. Поряд із лозиною він поклав коробку сірників і недогарок свічки. Потім він погасив лампу, й друзі опинились у темряві.

Друзі чекали в цілковитій темряві. Коли-не-коли знадвору долинав крик якогось нічного птаха, а одного разу біля самісінького вікна почулось протяжне виття, схоже на кошаке нявчання: гепард розгулював на волі. О третій годині біля душника раптом на мить тьмяно зблиснуло і зразу зникло світло, але після цього дуже запахло горілим гасом і нагрітим металом. Хтось у сусідній кімнаті засвітив потайний ліхтар. Вотсон почув тихий звук якогось руху, потім знову запала тиша, хоч запах зробився ще дужчим. Через пів години зненацька почувся новий звук – м'який і заспокійливий, наче десь із киплячого чайника виривався тонкий струмінь пари. Тієї ж миті Холмс схопився з ліжка, витер сірника й заходився люто шмагати лозиною по шнуру, що висів над ліжком (це був шнур, яким мали викликати прислугу, бо до нього мав бути прикріплений дзвоник, але шнур був фальшивим).

"Ви бачите її, Вотсоне?" – пронизливо скрикнув Холмс. Він запалював сірника, Вотсон почув тихе виразне посвистування, але раптовий спалах світла засліпив його очі й не дав розгледіти, що саме так люто шмагав друг. Згодом Холмс уже не хльоскав лозиною, а пильно вдивлявся в отвір душника, коли раптом нічну тишу розітнув жохливий крик. У селі і навіть у віддаленому будинку сільського священника цей крик підняв людей з ліжок. Холмс сказав Вотсону взяти револьвер і йти у кімнату лікаря Ройлотта. Його кімната була не замкнена, і друзі побачили незвичайне видовище. На столі стояв потайний ліхтар, залізний сейф було відчинено навстіж. Біля столу на дерев'яному стільці сидів лікар Грімсбі Ройлотт. На колінах у нього лежав той самий батіжок. На чолі в нього виблискувала якась незвичайна жовта стрічка з коричневими цятками. Здавалося, стрічка міцно обкрутилася довкола лікаревої голови. Ройлотт не рухався. "Стрічка! Пістрява стрічка!" – прошепотів Холмс. Вотсон ступив уперед. Тієї ж миті чудернацька краса на лікаревій голові заворушилась, над його чуприною з'явилась ромбовидна голівка й роздута шия брудної змії. "Болотяна гадюка! – вигукнув Холмс. – Найстрашніша індійська змія! Він помер через десять секунд після того, як вона його вжалила".

Холмс швидким рухом вхопив з лікаревих колін батіжок, накинув петлю змії на шию, стягнув цю гадину з її жохливого сідала і, тримаючи на відстані витягнутої руки, підійшов до залізного сейфа, кинув змію й зачинив дверцята.

Зранку друзі відправили Хелен поїздом під опіку жалісливої тітки в Харроу. Поліцейське слідство дійшло висновку, що лікар знайшов свою смерть внаслідок необережного поводження зі своєю отруйною змією.

Наступного дня Холмс пояснив Вотсону інші деталі справи. Він сказав, що його увагу зразу ж привернув душник та шнур від дзвінка, що спускався аж до ліжка. Коли ж з'ясувалося, що дзвінок фальшивий, що ліжко прикріплено до підлоги, то з'явилась підозра, що шнур – це просто місток, по якому щось могло б перебратися від душника до ліжка. Коли зважити ще й на той факт, що лікареві возять з Індії різних тварин, то легко здогадатися, що лікар хотів використати отруту, яку неможливо виявити хімічним способом. Слідчий повинен був мати воістину гостре око, щоб розгледіти два маленькі темні проколи, які полишили на тілі отруйні зміїні зуби. Лікар посвистував, щоб кликати змію назад, щоб жертва не побачила її, коли почне світати. Мабуть, даючи змії молоко, злочинець привчив її вертатись до нього. Змія могла вжалити або й не вжалити сплячу, дівчину міг рятувати, нехай навіть протягом цілого тижня, якийсь випадок, але раніше чи пізніше його падчерка стала б жертвою чорного задуму.

Холмс сказав, що як тільки змія вилізла з душника, він стьобнув її кілька разів, і це так її розлютило, що вона напала на першого стрічного. Отже,

Холмс, безперечно, певною мірою винен у смерті лікаря Грімсбі Ройлотта.
Але Холмс сказав, що це не лягло на його сумління надто важким тягарем.

Стислий переказ, автор переказу: Світлана Перець.